

מתורתו של רבינו הצפנת פענח

מהג"ר יוסף ראזין זצ"ל הנודע בשם הרוגוצ'ובער

על התורה והמועדים

חלק ה



מודיעין עילית
תשרי תשפ"ו

דברים אחדים

בהודיה להשי"ת אנו זוכים זו השנה החמישית להגיש לפני לומדי התורה מקבץ נוסף מהשנה החולפת - שנת תשפ"ה, של דברי תורה על סדר פרשיות השבוע ועניני המועדים מרכינו מרן רשכבה"ג רבי יוסף ראזין צוק"ל - בעל הצפנת פענח הנודע בשמו הרגוצ'ובער, שהופיעו מידי שבוע בקובץ הנכבד "אספקלריה" שבעריכת רבי ישראל אברהם קלאר שליט"א ותשו"ח חן לו על שזיכנו לכך.

דברי התורה המלוקטים בזאת נאספו בעמל רב ונערכו ביגיעה בכדי להגיש דברים ערוכים וברורים מתורתו הפלאית של רבינו. מומלץ מאוד למעיינים לראות את הדברים במקורם ולחוש את טעמם הערב כשהוא בלשונו המקורית. וגם לשים לב לתוספות הרבות המופיעים בדבריו לפעמים ברמז קל, שלא הבאנום כאן בכדי לא להלאות את הקורא שאינו רגיל בדבריו.

אקוה שהמטרה הושגה ויהיו דברי תורה אלו מושכים את הלומדים בכל אתר ואתר לתורתו וסגנונו הנפלאים של רבינו הרגוצ'ובער זצ"ל.

אני מודה ללומדים המעיינים בדברי תורה אלו ושבים ומעירים ומאירים להגדיל תורה ולהאדירה.

אעלה על נס את ידידי האהובים הגאון המופלא רבי אברהם משה באקאן והג"ר ירוחם פיליפובסקי שליט"א שזה למעלה מעשור אנו עמלים ביחד על תורת רבינו בכתביו, ואשר סייעו בידי הן בהשגת כתביו הן בפיענוח וביאור דבריו ובכל מיילי דסיוע. כן אזכיר את מסירותו של הג"ר דניאל ביטון שליט"א להפצת אורו של רבינו בכרכי צ"פ על הש"ס שהוציא בניהולו ועריכתו המסורה של ידי"ג הג"ר ירוחם פיליפובסקי שליט"א. ואת מסירותו הבלתי נלאית של ר' אברהם מלך שיחי' לתצלומי הכתבים - שאנו תאבים ומצפים להשלמתם במהרה. כן אברך את ידי"ג הג"ר יעקב קארפ שליט"א שהו"ל מחדש את ספר שלמת יוסף, ואת השו"ת מהדורת דווינסק על ב' חלקיו במהדורה ועריכה מפוארת ומתוקנת. כן אברך את ידידי הג"ר דניאל פאסט שליט"א בהצלחה מרובה בעבודתו הכבירה על תורת רבינו זצ"ל. ואת ידי"ג הג"ר משה רודמן שליט"א ורבי יוסף סאוויצקי שליט"א, ועוד ידידים אוהבי תורתו של רבינו החולקים עמי את התגליות הנפלאות בדברי תורתו של רבינו ומעודדים.

אזכיר במיוחד את ידידי הסופר החשוב הרה"ח ר' יאיר ברוכוב שליט"א שבשנה החולפת זכה להו"ל מהדורה נוספת של חבורו ספר התולדות של רבינו זצ"ל (ומהדורה מיוחדת בתרגום לאנגלית, ומהדורה מעובדת של הספר עבור צעירים) שתדיר מתעניין ומתמסר מאוד בכל ליבו

בהשגת ומסירת חומר חשוב מתורתו של רבינו, ואף מסר לנו תמונות מיוחדות המעטרות את הקובץ, ותשו"ה.

ועוד רבים רבים המסייעים בהרבה דברים גדולים וקטנים אשר א"א לפורטם. כולם ישאו ברכה מאת ה'.

בשנה החולפת (י"ט חשוון תשפ"ה) נסתלק מעמנו בשיבה טובה הר"ר נחום יהודה ב"ר שניאור זלמן צביהן זכרוננו לברכה מילידי דוינסק שזכה בילדותו לקירובו של רבינו, ובהיותו אולי האחרון שבדורינו לרואי פני רבינו היה מעביר לדורנו זה את המגע שחש באופן ישיר מרבינו, (וכפי שסיפר לי שגם מחותנו מרן הגר"י קניבסקי זצ"ל התעניין אצלו לשמוע דברים שראה אצל רבינו) ונהג בנו טובת עין מיוחדת כמה פעמים לתאר ברגש כעד ראייה משחר ילדותו את הוד תהלוכותיו של רבינו בקודש. כמו כן היה ניכר בהנהגותיו שעומדת מולו דמותו של רבינו ובמיוחד שקידתו העצומה, ומכח זה ייקר את זמנו מאד לתורה ועבודה עד שנותיו המופלגות. חבל על דאבדין. בראש חלק המועדים הבאנו כמה דברים שנשמעו מפיו אשר פרסמנו לרגל יום השלישים לפטירתו. תנצב"ה.

בדמע אזכיר את ידידנו מכובדינו הרה"ג ר' דוד קמנצקי ז"ל מו"ל ועורך ספרים וכתבים רבים, שבעינו הטובה וטוב ליבו המופלג סייענו רבות במשך השנים למפעל צפנת פענח החדשות, ועתה לדאבון לב נלב"ע והשאיר חלל גדול אשר אין מי שימלא תמורתו. תנצב"ה.

אחרון חביב אודה מלב מעריך ואוהב לידי"נ היוזם של הפרסום מד"ת של רבינו באופן זה. ואשר מסייע בזה במסירות והתמדה הג"ר יצחק לובינשטיין שליט"א, ואברכו שזכות רבינו תעמוד לו ולכאש"ל.

אשא תפילה להשי"ת שישלח ברכה ועזר ממרום להצליח בפרסום תורתו של רבנו זצ"ל בכל המפעלים הכבירים להגדיל תורה ולהאדירה.

עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע. שנה מופלאה בניסים וקשה מאידך עברה על כלל ישראל מאויבי ישראל הקמים עלינו מבחוץ, ולהבדיל מזרע ישראל התועים ומאותם הזדים המחבלים בכרם ה' צב-אות מבפנים, ועינינו נשואות אל אבינו שבשמים שיחוס על שארית ישראל ויחוש וימהר לגאלנו.



תוכן הענינים

פרשת בראשית	ענין כתנות העור
פרשת נח	אופן קיום גזירת המבול - בדרך הטבע / רמזי היונה בעלה זית טרף בפיה
פרשת לך לך	אברהם אבינו חידש זמן חצות הלילה המדויק/ מילת אברהם וישמעאל 'בכרן יומא' - במראית היום
פרשת וירא	הצלת לוט ובנותיו / נסיון העקידה
פרשת חיי שרה	ניחוש אליעזר ואם בן נח מושגח בהשגחה פרטית / גדר שמחת אירוסין וגדר שמחת נישואין
פרשת תולדות	ביאור כוונת עשיו בהזכירו את מיתתו בקשר למכירת הבכורה / כניסת עשיו מיד ביציאת יעקב כדי שלא יוכל יצחק לחזור מברכותיו
פרשת יצא	בקשת יעקב שהמזבח ומקום המקדש יהיה בגדר בית המקדש ולא בגדר במה
פרשת ושלח	פכים קטנים - כלי שרת לעבודת המקדש
פרשת וישב	יעקב אבינו פתר החלום ליוסף כדי שיתקיים / גדר היין שסחט שר המשקים לפרעה
פרשת מקץ	במצב תחילת הגלות - פעולת יעקב אל יוסף רק דורון ותפילה / גדר מנחת יעקב ששלח ליוסף
פרשת ויגש	גלות יעקב מצריימה - על פי פרעה
פרשת ויחי	בגדר לא יסור שבט מיהודה - תואר נשיא בזמן הזה
פרשת שמות	בביאור הכתוב 'אז' אמרה חתן דמים למולות
פרשת וארא	ביאור הכתוב במכת ערוב שבאו הערוב והאדמה אשר הם עליה / ביאור מה שלא יכלו החרטומים לעמוד לפני פרעה
פרשת בא	בגדר הוצאת הש"ת את ישראל ממצרים ושתי הענקות שקבלו
פרשת בשלח	גדר המן וענין גזיתו בקודש הקדשים - מפתח של פרנסה לא נמסר
פרשת יתרו	מזבח שחלק מאבניו נפגמו אם כשר שאר המזבח
פרשת משפטים	ב' גדרים בכתיבת משה את התורה, וגדר כתיבת ספר הכרית
פרשת תרומה	גדרי כלי שרת שנמשחו וגדר הארון
פרשת תצוה	דין שירטוט לשמות השבטים באבני האפוד, ולקודש לה' בציץ

הטעם ששמואל השכים לקראת שאול / אגג נתגייר רק מל ועדיין לא טבל	הפמרת זכור
גדר עיכוב כיור וכנו במקדש	פרשת כי תשא
גדר הארון - ועשייתו ע"י בצלאל	פרשת ויקהל
משיחת כלי שיר	פרשת פקודי
גדר ודיני איסור ההשבתת מלח	פרשת וקרא
המיעוט באכילת קדשים שביאר אונקלוס בקרא דכל טהור יאכל בשר	פרשת צו
מדוע לא עכב חסרון הלוויים בהקרבת הקרבנות ביום השמיני למילואים / ב' מחתות בקטורת נדב ואביהוא - קטורת נחשון	פרשת שמיני
אם מצורע רשאי לישב בד' אמותיו של מצורע אחר	פרשת תזריע
הטעם ששוחט את הציפור השמינה	מצורע
ההבדל בין כניסת פועלים בתוך תיבות להיכל לבין הכניסה לקדש הקדשים	פרשת אחרי מות
טעם לשיעור פיאת הראש (עפ"י קבלה)	פרשת קדושים
כהן הנוקק למושקפיים / זמן שמיעת משה מהקב"ה עניני המועדות וזמן אמירתם לישראל	פרשת אמור
פשר חילוק לשון הכתוב בין שביעית ליובל	פרשת בהר
החילוק בין אופן זכיית בני ישראל בחלקם לעולם הבא לבין זכיית חסידי אומות העולם בחלקם לעוה"ב	פרשת בחוקותי
פעולת הגורל על הבכורות הזקוקים לפדיון חמשה סלעים	פרשת במדבר
איסור חצי שיעור בחרצנים	פרשת נשא
אם בהזאת הלוויים נכלל משה עמהם, ומי היה משורר על קרבן התמיד בשבוע שאחר ימי המילואים	פרשת בהעלותך
ב' גדרי הזכיה בא"י וחלוקת אפרים ומנשה לב' שבטים בענין זה	פרשת שלח
גדר איסור עבודה לאחר בעבודת לוי	פרשת קרח
טעם עשיית פרה אדומה כמדבר בסגן ולדורות ככהן גדול - גדר קדושת כהן גדול / גדרי הטומאה בנפל בן שמונה	פרשת חוקת
קללת בלעם פגעה בערב רב	פרשת בלק
הטעם שעדת קורח ומתלוננים לא נטלו חלק בארץ / עמידת המלך לפני כהן גדול	פרשת פנחס

נערי בני ישראל יצאו לחטוף את הבוה - חלק אבותם הנהרגים	פרשת מטות
ערי הלויים שנמכרו לישראל אם קולטות את הרוצה	פרשת מסעי
גדר נבואת משה בחומש דברים - משנה תורה	פרשת דברים
שמור דשבת - תקנת ב"ד על תקיעות דערב שבת	פרשת ואתחנן
כיבוש מלחמה הוי קנין גמור כירושה כיון שהיא ע"י השגחת השי"ת שלו המלחמה	פרשת עקב
מנהגי הגוים מלפני מתן תורה נאסרו לעולם - בגד ארגמן וכו'	פרשת ראה
גדר קריאת מושח מלחמה - מתוך ס"ת	פרשת שופטים
שם מוחנה כשיוצאים למלחמה	פרשת כי תצא
ברכת מדידת הגורן - למעשר ולתרומה	פרשת כי תבא
והיטיבך - שינחלו ארצות הפטורות מן המעשרות	פרשת נציבים
הפטרת שוש אשיש בה' ציון וירושלים / ציון - ביצעא העליונה שבהר המשחה / תרי ירושלים / ביהמ"ק נראה מציון / בית פאגי / קברי מלכי בית דוד וחולדה הנביאה / מלכות בית דוד, עיר ציון - בית המקדש	
חמישיים שערי בינה / ענין קבורת משה / בהנ"ל וקריעת י"ם סוף ותורה שבע"פ / קריעת ים סוף, ח' פסוקים תורה שבע"פ השגת יעקב אבינו / כניסת אהרן לקה"ק ביוה"כ והשגתו, הריגת ר"ע ביוה"כ, יוה"כ של יובל / מדידות ותחומין, תורה שבע"פ, ולא ידע איש את קבורתו - ח' פסוקים / השגת משה רבינו בפטירתו, איש האלקים ועבד ה', קשר של תפילין של יד, משה נעשה גדול מן האבות והתיר נידוי יהודה	פרשת וילך
מידת ק-ל אמונה ואין עול	פרשת האזינו
אש דת - מעשה מרכבה / כיצד היה שבט אשר ברוך בבנים	פרשת ברכה

מועדים

לרגל פטירתו של הרב יהודה ב"ר שניאור זלמן צביון ז"ל	
בגדר הדלקת נר הנוכה / יסוד מצוות הנוכה	הנוכה
(הפ"ט) של רבינו יוסף ב"ר אפרים פישל ראזין הנודע בשם הרוגוצ'בער זצ"ל / עובדות ושגשגות מפי הגאון הגדול רבי יואל קלופט זצ"ל אב"ד חיפה / מהגר"מ שטרנבוך שליט"א	י"א אדר יארצייט

תליית עשרת בני המן מדין ישראל	אסתר
ערב פסח שחל בשבת - זמן ביעור חמץ	פסח
גדר פסול בישול בקרבן פסח	קרבן פסח
איחולים לקראת חג השבועות - בנין ביהמ"ק השלישי וחזרת לוחות ראשונות / ע"ד הפסקה לקריאת הקדמות בחג השבועות	חג השבועות
דבר החכמה שראה בועז ברות	מגילת רות
	עת מלחמה
קיונות / הפסקת השיר בחורבן מנושאי הארון - ביאור / פדיוני בכוריה	תשעה באב
רבינו חוזה מראש את ירידת "מסך הברזל"	עניני גלות וגאולה
מכאן ואילך דמוסיף יוסיף - ביאור חדש	ט"ו באב
תקיעות וברכות אם מעכבים זא"ז - ביאור חדש בתוספתא / התקיעות תלויות בקבלת היו"ט בברכה / שיטת שמועון בן הסגן דתקיעות אינן תלויות ביו"ט / מצוות שופר ב"אחד" בתשרי / פסק הרמב"ם	ראש השנה
לְשׁוֹן יָשָׁל זְהוּרִית בְּרָאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח / חותם יחידי - כפרת ההתיימה ביום הכפורים למאמינים בהשי"ת ובעקרי הדת	יום הכפורים



פרשת בראשית

ענין כתנות העור

פרק ג פסוק כא. וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹקִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם:

איתא בסנהדרין (דף ל"ח ע"ב) על אדם הראשון, ר' יצחק אמר מושך בערלתו היה. מבאר רבינו זצ"ל שהמכוון הוא להמבואר בתוס' נדה (דף כ"ה ע"א ד"ה שאין) שהקב"ה כיסה את האדם אחרי החטא בעור נמצא א"כ שמילתו (דאדם הראשון נוצר מהול כדאיתא באבות דרבי נתן (פ"ב ה"ה)) התכסתה בעור, ומכיון שזה נעשה מחמת חטאו של האדם נחשב שבעשיית החטא משך בערלתו.

עוד מבאר רבינו בהקדם דברי התוספתא ברכות (פ"ב הי"ד), "אעפ"י שאמרו כשברא הקב"ה את האדם לא בראו ערום שנאמר "בשומי ענן לבושו וערפל חתולתו". ענן לבושו זה השפיר, וערפל חתולתו זה השליא". וכ"ה בירושלמי נדה (פ"ג ה"ג). מבואר "דחשך הענן וערפל הוה שליא". והיינו דאחר החטא כיסה הקב"ה את האדם בעור, והעור הוא בחינת 'חושך ענן ערפל'. ואחר כך כשהוליד תולדות בא מהזרע (של האשה) עור והשפיר והשליא וכדאיתא בנדה (דף ל"א ע"א), אמו מזרעת אודם, שממנו עור ובשר כו'. שזה לא היה מתחילה כשנוצר האדם עפר מן האדמה. והיינו שמתחילה היה גופו מאיר ומחמת החטא הוחשך על ידי העור. ומראה רבינו לדברי אבות דרבי נתן (פ"א) דקודם החטא הוה אדה"ר בגדר רבו של חוה.

ומסיים רבינו: "ונ"מ אם גם הגופים הם מתהפכים לעתיד לבוא לדבר מאיר עי"ש בדברי הרמב"ם בהל' תשובה בזה (פ"ח ה"ד) וברמב"ן בשער הגמול (בסופו)".

לפי הנ"ל מדייק רבינו בלשון הכתוב. דהנה ביצירת האדם לא כתוב לשון עשיה, ואילו אחרי החטא כשעשה הקב"ה לאדם ולאשתו כתנות עור, כתוב לשון עשיה. "דזה הוה הגמר של אדם ונעשה גדר טבע, וכמ"ד נדה (דף כ"ה ע"א) דר"ל עור ממש". [מקורות: צ"פ סנהדרין ועה"ת]

פרשת נח

אופן קיום גזירת המבול - בדרך הטבע

פרק ו פסוק יג. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַח לְךָ כָּל בְּעֵר בָּא לְפָנָי
כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ:

איתא בירושלמי סנהדרין (פ"א ה"א), אמר ר' יוחנן אין הקב"ה עושה בעולמו דבר עד שנמלך בבית דין שלמעלן.

ומביא רבינו זצ"ל את ביאור הרמב"ם ז"ל (מו"נ פ"ב פ"ו) שהכוחות הנבראים כולם מכוונים מלאכים - שלוחים. וכוונת רבי יוחנן שהקב"ה עושה הכל בגדרי דרך הטבע. וכאן כותב רבינו דברים בקיצור, וננסה לעמוד על כוונתו בעז"ה.

ז"ל רבינו: "ועיין במ"ש ... ח"א פ"ו ולקמן בפ' חלק גבי דור הפלגה ודור המבול ואנשי סדום דכתיב בשם בן ד'." משמעות דבריו דהיכן שנכתבה הפורענות בשם בן ד' - הוי"ה מורה שההנהגה אז היא שלא בדרך הטבע. וא"כ לפי זה בדור ההפלגה ובאנשי סדום שכתוב בשם בן ד' הוה פורענותם שלא כדרך הטבע. אבל א"כ לא מובן כוונת רבינו שכלל גם את דור המבול עמם, דהלא בדור המבול לא כתוב שם בן ד' וא"כ הוה בדרך הטבע. וגם בדבריו הבאים שכותב רבינו בתו"ד: "מלבד גבי סדום זה הוה חוץ לטבע נס". משמע שרק פורענות אנשי סדום היתה בגדר נס, והלא גם בדור ההפלגה כתוב שם בן ד'. [מקור: צ"פ על הירושלמי שם]



רמזי היונה בעלה זית טרף בפיה

פרק ח פסוק יא. וַתָּבֵא אֱלֹוֹ הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב וְהִנֵּה עֵלָה
זֵית טָרֶף בְּפִיהָ וְגו':

רש"י, ודרשו בפיה, לשון מאמר, אמרה יהיו מזונותי
מרורין כזית בידו של הקדוש ברוך הוא ולא מתוקין
כדבש בידי בשר ודם:

בפשטות הרמז בפעולת היונה לבקשתה שמזונותיה יהיו בידי הקב"ה ולא בידי
בשר ודם, הוא בעצם הפעולה שלקחה את האוכל ממה שמצאה ולא המתינה שנח
יזון אותה.

אולם רבינו זצ"ל מבאר בזה ביאור עמוק נפלא. דהנה איתא בירושלמי מעשרות
(פ"ה ה"ג), תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין מרובע מששת ימי בראשית.
והנה בנדרים (דף כ"ה ע"א) איתא (לגבי האומר נחש ראיתי כקורת בית הבד)
לשון טרוף, ומבאר הר"ן שבירושלמי נראה שמפרש טרוף הכונה למרובע. ולפי זה
מפרש רבינו שהעלה שהביאה בפיה מרובע היה, וזהו לשון טרף בפיה. "והראתה
לו שיש מרובע מששת ימי בראשית דבר לצורך דבר". והביאה עלה זה מגן עדן
(עיינ ב"ר). נראה שכוונת רבינו שבזה רמזה על המזונות מידי הקב"ה כי מרובע
מסמל את מעשי השי"ת שלא כדרך הטבע.³ [וכמו שביאר רבינו בפרשת בשלח
(יד ב) לגבי 'פי החירות' שהיה מרובע מששת ימי בראשית].

ולענין מאכל היונה שהוא מר מביא רבינו משבת (דף קכ"ח ע"א) דחרדל הוא
מאכל יונים והוא מר. עוד מביא מירושלמי כלאים (פ"א ה"א) דהזונין הם מין
חטים שהתקלקלו. שהיו הפירות מזונין. (וכן מתוספתא קדושין פ"א ה"ב, ותו"כ

א. ציטוט לשון רבינו זה טעון ביאור, בפשטות הלשון משמע כוונתו שבתור אמצעי לדבר אחר כן
יש בבריאה מרובע, וצ"ע.

ב. אמנם לשון רבינו שיש דברים מששת ימי בראשית משמע שכן מדובר על דברים בטבע, וצ"ב.

קדושים פ"ז ה"ג) ואין זה מין אשר נברא בתחילת הבריאה. ובמדרש (ראה פנ"מ) איתא שהארץ זינתה בדור המבול והיו זורעים חטים והיא מוציאה זונין. וא"ר בא בר זבדא שכן מקומות מקיימין אותן ליונים. ובפירוש המשנה^ג מבואר שהם מרים. [מקורות: צ"פ עה"ת וסנהדרין דף ק"ח ע"ב]



פרשת לך לך

אברהם אבינו חידש זמן חצות הלילה המדויק

פרק יד פסוק טו. וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה וּגו':

רש"י, ומדרש אגדה, שנחלק הלילה, ובחצות הראשון נעשה לו נס, וחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים:

רבינו זצ"ל מביא את המכילתא (בא פר' יג): "ויהי בחצי הלילה, למה נאמר, לפי שנאמר ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא וגו' שאי אפשר לבשר ודם לעמוד על חציו של לילה אבל כאן יוצרו חילקו. ר' יהודה בן בתירה אומר היודע שעונותיו ועונותיו הוא חילקו". ומבאר רבינו שזה חידש אברהם אבינו אז במלחמת המלכים שידע זמן חילוק הלילה המדויק בחצות. ומביאים כן (בהערות עה"ת) מלשון הפיוט "אומץ גבורתיך" בהגדה של פסח: "גלית לאזרחי חצות ליל פסח". ובמקומות נוספים מבאר רבינו שאברהם אבינו שהשיג אז את "שכל הפועל" השיג גם את זמן חצות בדיוק. וז"ל רבינו: "ואברהם הוה גדר צורה ואז ידע כל אותות שנבראו בו שמים, ואז ידע לכוון כל החלקים שאין מתחלקים, וידע אימת חצי לילה בפועל ממש, ויחלק כו', עיין במכילתא פ' בא, וכן ידע לכוון חלוקת הדמים [- בברית בין הבתרים] אף דא"א לצמצם לאדם, וכן ידע לשער חצות היום למנחה יומא (דף כ"ח ע"ב) אצגנינות וזה הוה פי' כחום היום ברכות (דף כ"ז) חצי היום וכו'". [מקורות: מכתבי תורה מכתב ס"א צ"פ עה"ת פ' וירא (יז ה, יח א כד) ב"מ דף פ"ז ע"א]



מילת אברהם וישמעאל 'בכרן יומא' - במראית היום

פרק יז פסוק כו. בְּעֵצָם הַיּוֹם הָיָה נְמוּל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל
בְּנוֹ:

תרגום, בְּכָרְן יוֹמָא הַדִּין (גְּזֹר) אַתְגְּזֹר אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל
בְּרָה:

רבינו זצ"ל מראה פירוש רש"י במנחות דף ה' ע"ב (ד"ה האיר) ד'בכרן' פירוש במראית היום דכתיב "תרשיש שוהם וישפה" ומתרגמינן "כרום ימא" שמראיתו דומה לים. והכונה להאיר המזרח לאחר זמן של עלות השחר. ואף שמילת ישראל כשרה מעלות השחר כדאיתא במגילה (דף כ' ע"א), מ"מ מילת אברהם אבינו וישמעאל בנו שהיתה מילת גירות ובגדר משפט (יבמות דף מ"ו ע"ב), והוא כמו דיני נפשות דדנים רק מהנץ החמה עד השקיעה כיון דבעינן נגד השמש (ראה סנהדרין דף ל"ד ע"ב ומו"ק דף י"ד ע"ב) לכן תרגם אונקלוס "בכרן יומא" והכונה להאיר המזרח לאחר זמן של עלות השחר. [מקור: צ"פ סנהדרין דף מ"ו ע"א וראה מתורתו של הצ"פ ח"ד פ' שמות, וראה צ"פ סוטה פ"ד ה"ב]

